

מעדני אשר

י"ל ע"י מכון מעדני אשר

איך מותר לומר את ההלל בליל הסדר בישיבה

הרי ההלל צריך לומר בעמידה?

קימ"ל אורי"ח סי' תכ"ב סי' ש' שקריאת ההלל צריך להיות בעמידה.

א. משום דכתיב תהלים קל"ה א' ב' הללו עבדי ה' שעומדים בבית ה' בלילות, כך כתב הבית יוסף בסוף סימן תכ"ב בשם שבלי הלקט סימן קע"ג.

אבל הפרי חדש שם דחה טעם זה: וז"ל וטעם זה אינו מבואר אצל, דקרא משמע דהכי קאמר הללו עבדי ה' שכבר הם עומדים בבית ה', ולא משמע דבעי למימר שיעמדו בשביל ההלל.

ב. לפי שההלל עדות שבחו של מקום ונפלאותיו וניסיו שעשה לנו ומצות עדות בעמידה, כך מביא הפרי חדש בסימן תכ"ב בשם ספר תניא סימן ל"ב ד"ה מה.

יש להקשות: מדוע בליל הפסח יושבים בשעת אמירת ההלל בהגדה, הרי צריך לומר ההלל בעמידה, כך מקשה הבית יוסף אורי"ח סימן תכ"ב בסופו בשם השבולי הלקט, וכן בט"ז שם.

איכא כמה תרוצים:

א. מתוך שחולקים את ההלל לשנים, חלק אחד לפני הסעודה וחלק השני אחרי הסעודה, אין מטריחין את האדם לעמוד, כך תירץ הבית יוסף אורי"ח סימן תכ"ב בסופו בשם השבולי הלקט.

והטעם שתקנו לחלק את ההלל לשני חלקים: כתב הלבוש בסימן ת"פ לפי שחלק ראשון מדבר בענין יציאת מצרים, ולכן אנו אומרים אותו לפני הסעודה עם ההגדה שכל זה הוא מענין יציאת מצרים ושייך ביחד, אבל החלק השני שייך לענין הגאולה העתידה, ולכן סומכים אותו לשאר הענינים שאומרים אחר הסעודה שמדברים משאר הגאולות ומגאולה העתידה.

ב. מכיון דעומד על שולחנו וכוסו בידו, חוששים שמא תטרף דעתו מתוך סעודת ויפול הכוס מידו, כך תירץ הבי"ח אורי"ח סימן תכ"ב בסופו בשם השבולי הלקט.

ג. כיון דלילי פסחים נוהגים להיות בהסיבה כדרך חירות, ע"כ אין מטריחין אותו לעמוד, כך תירץ הבית יוסף בשם הר"מ.

ובזה אפשר לתרץ קושיית הפוסקים איך יושבים בשעה שמברכים על אכילת מצה, הרי ברכת המצות בעמידה, כך מקשה הפני יהושע, וכן הפרי מגדים ולפי הנ"ל אתי שפיר, כך תירץ הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א.

ד. כיון שרגילים לקרותו בעמידה בבית"כ בליל פסח, לכן לא הטריחו עתה לעמוד, כך תירץ בשבולי הלקט.

וביגוד משה סימן ל"א ס"ק ז' מביא שיש מקומות שנוהגים לעמוד בעת אמירת ההלל, והם באמת אינם מחזיקים את הכוס ולא שייך החשש שמא תיפול הכוס.

תגובות אפשר לשלוח עד יום ב' בערב
 להרב אשר אנשיל שורץ שליט"א
 רח' תכלת מרדכי 4/15 רמת בית שמש
 לבירורים בכל ענייני המערכת, בטל: 053-3166560
 מייל: m0533166560@gmail.com פקס: 077-4448278

מדוע יש חיוב לומר הלל בליל הסדר

הרי כבר יצא חובת הלל ע"י אמירת ההגדה?

הנה קימ"ל שבלייל הסדר אומרים הלל.

בטעם הדבר שאומרים הלל בליל הסדר, כתב בתוספות סוכה דף ל"ח עמוד א' ההלל של ליל הסדר על הנס בא.

וכן כתב בטורי אבן מגילה דף י"ד עמוד א' דהלל שאומרים בליל יום טוב ראשון של פסח, לאו משום יו"ט אמרינן ליה, אלא משום הנס אמרינן ליה.

ומביא ראיה לזה: דהא בשאר רגלים אין אומרים הלל בלילה, אלא ביום לחוד, והכא אמרינן הלל בלילה כדתנן בגמ' פסחים צ"ה ע"מ א' ש"מ משום הנס אמרינן ליה בלילה.

וברש"י על הא דאיתא בגמ' פסחים ל"ו עמוד א' אמר שמואל לחם עוני לחם שעונים עליו דברים הרבה, פירש"י עונים עליו את ההלל ואומרים עליו ההגדה.

יש אומרים עפ"י הגמ' פסחים צ"ה עמוד ב' קרבן פסח טעון הלל באכילתו, מנא הני מילי, אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוודק אמר קרא השיר יהיה לכם כליל התקדש חג, וזכר לאכילת קרבן פסח אמרינן הלל, כך כתב האדר"ת בקונטרס זכר למקדש.

יש להקשות: אם סיבת אמירת ההלל בסדר זה להודות על הניסים, מדוע יש חיוב לומר הלל, הרי כבר יצא חובת הלל ע"י אמירת ההגדה, כמו דאיתא בגמ' מגילה י"ד ע"מ א' דאחד מן הטעמים דלא אומרים הלל בפורים משום דקריאת המגילה זו ההלל, וברמב"ם פ"ג הלכות חנוכה ה"י פסק טעם זה, א"כ גם בליל פסח שאומרים ההגדה, כבר יצא חובת אמירת הלל ע"י אמירת ההגדה, כך מקשה בראש יוסף סימן תרצ"ג לר"י אישקאפה, וכן בספר מדרש אליהו על מגילת אסתר לבעל שבת מוסר הקטע אחרון, וכן הבן איש חי בספרו בן יהודע מגילה י"ד ע"מ א', וכן בספר שיח השדה להגר"ח קנייבסקי שליט"א מגילה י"ד ע"מ א', ועיין בספר הנפלא שואל כענין לדידי הרה"ג שלמה בלום ז"ל.

איכא כמה תרוצים:

א. שאני מגילת אסתר דקריאתה בציבור ולפיכך קריאתה זו היולא, אבל ההגדה כל אחד ואחד קורא אותה בביתו ואין כל כך פרסומי ניסא, כך תירץ בראש יוסף סימן תרצ"ג לר"י אישקאפה, וכן בספר מדרש אליהו על מגילת אסתר לבעל שבת מוסר הקטע אחרון.

ב. בשלמא במגילה היא עצמה סיפור הענין והנס הנעשה, אבל בקריאת ההגדה אין כל כך בפירוש הענין כדי שנאמר היא ההלל, כך תירץ בראש יוסף סימן תרצ"ג לר"י אישקאפה, וכן בספר מדרש אליהו על מגילת אסתר לבעל שבת מוסר הקטע אחרון.

ג. בשלמא מקרא מגילה שברוח הקודש נאמרה וקרובה בין הכתובים כהלל עצמו שאמרו דוד המלך ע"ה ברוח הקודש ולפיכך קריאתה זו היא הלילא, מה שאין כאן ההגדה שהן דברי חכמים, וכיון שכן אין מקום לומר קריאתה זו היא הלילא, כך תירץ בספר מדרש אליהו על מגילת אסתר לבעל שבת מוסר הקטע אחרון, וכן תירץ הפני יהושע ב' יתרו"ע ע"מ א'.

ד. דווקא הלל בפורים שהוא דרבנן יכולה המגילה להיות במקומה, משא"כ הלל בפסח דהויא דאורייתא אי אפשר לצאת ע"י ההגדה רק ע"י הלל ממש, כך תירץ הגר"ח קנייבסקי שליט"א, ויש לדון דמחלוקת הפוסקים אם הלל בפסח דאורייתא, יש שמתרץ ע"פ שיטת הגר"ח שהלל בליל פסח מדין שירה אפשר ליישב.

<p>גליון זה נודב ע"י ידידינו הנגיד הנכבד העומד לימין המערכת מיום הקמתו עורך המדור הנפלא משיב כהלכה הרב מרדכי זיסקינד הגר שליט"א מנהטן לעילוי נשמת ש"ב המנוחה הטהורה משרידי דור דעה שר התורה והיראה כ"ק מרן הגה"ק דאדמו"ר מויזניץ מאנסי זצוק"ל נלב"ע כ"ט אדר האי שתא ת.נ.צ.ב.ה. יהא רעוא שבזכותו של מרן יזכה להתברך בכל מילי דמיטב</p>	<p>גליון זה נודב ע"י ידידינו הרבני הנגיד הנכבד הרב ראובן ברייש שליט"א מנכ"ל מוסדות בעלזא בני ברק לעילוי נשמת אביו הרב פנחס בן הרב ראובן ז"ל נלב"ע י"ז ניסן תשמ"ט ת.נ.צ.ב.ה.</p>
<p>גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד הרח"ג יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון מחשובי המעירים במדור מכתבים למערכת לזיכוי רבבות לרגל חג הפסח יהא רעוא שבזכות יזכוי רבבות ברחבי תבל יזכה לברכת התורה אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד</p>	<p>גליון זה נודב ע"י ידידינו הרב משה חיים מילר שליט"א בארא פארק לעילוי נשמת אביו הרב אהרן דניאל בן חיים שמעון ז"ל נלב"ע שביעי של פסח ת.נ.צ.ב.ה.</p>

איש ואשה הבאים לבקש מצה וד' כוסות כדי לקיים את המצוה

את מי צריך להקדים?

יש לחקור איש ואשה שבאו לבקש כזית מצה וד' כוסות, ואין לתת אלא לאחד למי יתננה.

הנה בחשוקי חמד פסחים ק"ח עמוד ב' נסתפק בזה, וכתב דבחלוקת מזון לעניים כל השנה כולה, האשה קודמת לאיש כמבואר בשו"ע יו"ד סימן רנ"א ס"ח והסביר הש"ך שם ס"ק י"ב מפני שדרך האיש לחזור על הפתחים, ולא האשה, ולכן יש להקדימה, אולם במצות כזית מצה וד' כוסות, אולי האיש קודם, שהרי לא חסר להם מזון, כי אם מצוה, ואם כן מאחר וקדושת האיש גדולה מאשה, כמבואר במשנה בסוף הוריות, לכן אולי אין האשה קודמת.

והנה בגמ' פסחים ק"ח ע"ב נאמר שאף הן היו באותו הנס, ולכן נשים חייבים בד' כוסות, ופרש"י והרשב"ם שאף הן היו באותו נס שבזכות נשים צדקניות שבאותו הדור נגאלו. וכתבו על כך התוס' ד"ה היו באותו הנס פירש רשב"ם שעל ידם נגאלו, וקשה "דאף" משמע שאינן עיקר, והנה מלשון זה משמע דלפי רש"י והרשב"ם הנשים קודמות לאנשים, ויתכן שיש להקדים את ד' הכוסות לגביהם.

אבל דוחה לפי מה שכתב החתם סופר תורת משה פרשת בשלח ד"ה ותען שכוונת פרש"ם היא שכיון שבזכות נשים צדקניות נגאלו, ממילא הנס של הגאולה היה לגביהן קטן יותר, ולכן אף לרשב"ם הנשים טפלות לזכרים בעשיית זכר לנס, וכן כתב בערך ש"י סימן תע"ב סעיף י"ב ולכן לענין מעשה אם האשה צריכה את המצה ואת היין כדי לשבוע, פשוט שהיא קודמת לאיש, אבל אם היא צריכה את המצה רק כדי לקיים מצוות אכילה מצה, האיש קודם.

מעדני אשר: בתפארת יהונתן בפרשת בשלח מתרץ קושיא נפלאה מה שהקשו האחרונים כך מקשה החתם סופר שם, וכן בדברי דוד לטורי זהב, על מה דכתוב בפרשת בשלח ט"ו כ"א ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורכבה רמה בים, דיש להקשות מדוע הנשים אמרו דווקא שירה על זה שסוסי פרעה טבעו בים, ולא אמרו שירה על גאילת עצמן, ומתרץ באחד מהתרוצים דלאנשים היה ההצלה נס, כי לא היה להם זכות להינצל, רק בשביל נשים צדקניות נגאלו, אבל בנשים היו בידם זכות, א"כ עיקר הנס היה להם טביעת מצרים, ולכן שררו רק על טביעת מצרים, ובמעדני אשר פרשת בשלח שנת תשע"ג הראכתי בעוד כמה תרוצים נפלאים עיי"ש.

איך תיקנו שאחד מארבע כוסות יוצאים בכוס של קידוש

הרי אין עושין מצוות חבילות?

יש להקשות: איך תיקנו שאחד מארבע כוסות יוצאים בכוס של קידוש וכן בברכת המזון, הרי אין עושין מצוות חבילות, ואיך אפשר לקיים שתי מצוות בכוס אחד, כך נשאלתי מידידי העושה ומעשה למען הגליון הגאון אשר נוסב"ם שליט"א, ומצא שמנחה חריבה סוטה ע"מ ל"א מדפי הספר מקשה קושיא זו.

ומתרץ במנחה חריבה: דדווקא כשיש שתי מצוות אז אמרינן אין עושין מצוות חבילות, אבל כאן זה היתה התקנה של המצוה שיעשו ארבע כוסות ואחד מהם יהא על קידוש.

"קול המעדנים"

אפשר לשמוע שיעורי המעדני אשר בהלכה והגדה שנאמרו בקהלות הקודש בארץ ובח"ל

במספר 079-5702714

וכן קול הלשון ישיר 073-2951280

וכן קול הדף 8-199-02640000

מדור ווארט על הפרשה

מי שיש לו משרת גוי האם יש איסור לתת לו מצה?

יש לחקור מי שיש לו משרת גוי האם יש לו איסור לתת לו מצה בפסח.

הנה כתוב בפרשת בא י"ב ל"ד וישא העם את בצקו טרם יחמץ משארתם צרורות בשמלותם על שכמם.

וברש"י משארתם שירי מצה ומרור, על שכמם אף על פי שבהמות הרבה הוליקו עמהם מחבבים היו את המצווה.

ובדברי דוד לטורי זהב הקשה וז"ל וקשה מה מצוה יש בשירי מצה ומרור הא כבר נעשה המצוה בזמנה.

ומתרץ: ונראה כיון דהוקצה למצוה יש לזוהר אף בנותר ממנה לחבבו, וזה סיוע למה שכתבתי באו"ח סי' קס"ז שיש לזוהר שלא יתן לכותי מן חתיכת המוציא שבוצע.

וכן כתב בט"ז אורח חיים סימן קס"ז ס"ק י"ח וז"ל ואני ראיתי בספר טעמי מצות להרקנטי במצה דמצוה שמזוהר בה שלא להאכילה למי שאינו בן ברית ונותן טעם הגון לזה, וכן ראיתי רבים נוהגים נזהרים מזה בפסח ממילא יש לזוהר גם בחתיכות המוציא בזה דחד טעמא הוא, עוד הבאתי ראייה בחבורי על רש"י פרשת בא בפסוק משארותם צרורות בשמלותם כו' שיש חוב מצות במה שנשתייר מן מצה ומרור.

ובשל"ה מסכת פסחים מצה עשירה דרוש חמישי כתב מצאתי בספר אחד, שעל כן לא יתנו לגוים ממצה לאכול, כי הוא במקום פסח, וכמו שבפסח נאמר שמות י"ב מ"ח "וכל ערל לא יאכל בו" א"כ הי"ה מצה אסור לתת לגוי.

ובכף החיים שם ס"ק ק"מ כתב "ואני שמעתי מעשה נורא על זה כי בימי הרב משה חיים ז"ל, זקנו של מהרי"ח ז"ל, בעל המחבר בן יהודע רב פעלים וכו', שזימן ישראל בפסח את עכו"ם אחד שהיה שכונו, והאכילו מצה על שולחנו, ואח"כ סיפר זה לפני הרב משה חיים ז"ל, ואמר לו שזוהר ממנו בזאת השנה כי אפשר שיזיקנו נזק גדול. והיה היום והישראל יושב, ובא העכו"ם ההוא וחרבו שולפה בידו, ונעשה לו נס וברח מפניו, רחמנא ליצלן".

וגיסי הגאון רבי ישראל אפרים רייך שליט"א ראש כולל מבצר התורה צאנו טבריה **הראה לי דבר נפלא מה שכתב היעב"ץ** בסידורו בית יעקב על הגדה של פסח **על הפיסקא כל דכפין ושחולק על כל הני פוסקים** ז"ל דקאי אנכרים וזהו לפי שהיתה הכרזה לעניים שלא הכינו ליו"ט הקדוש כי רבה הוא פתגם הכנתו וקשה הונאתו, לפיכך היה נוהגין להכריז כן כמו שכתב באבודרהם בשם הגאונים ולפי ששנו חכמים גיטין ס"א מפרנסים עניי אומות העולם עם עניי ישראל מפני דרכי שלום, לזה אמר כל דכפין שהוא רעב ללחם לא לדבר ה' לקיים המצוה יבא ויאכל עמנו, והקדימן מפני דרכי שלום, אח"כ אמר כל דצריך כל עני שבישראל שצריך לקיים המצוה ואין לו ייתי ויפסח ויעשה מצות חג הפסח, השתא הכא אנו אומרים כך, משא"כ לשנה הבאה אי אפשר לומר כן כי אז נעשה קרבן פסח שכתוב וכל בן נכר לא יאכל בו, אבל אוכל מצה ומרור וגם אינו נאכל אלא למנוייו, לכן אנו אומרים נוסח הזה אלא בגלות.

יש אומרים שדוקא מצוה של מצוה אסור לתת לגוי.

מדוע מצה היא מאכל אמונה?

איתא בזוהר הקדוש פרשת בא מ"א א' דמצה הוא רזא דמהימנותא.

מעדני אשר: נראה לומר בטעם הדבר, ע"פ מה איתא בספרים הקדושים על מה דכתוב תהלים פרק קטו י' הַאֲמִנְתִּי כִּי אֶדְבָּר אֲנִי עֲנִיתִי מֵאֵד, דמה הענין לומר כל יום אני מאמין אם הוא מאמין הקב"ה יודע, אלא שעל ידי הדיבור שחוזרים אמונה בפה זוכים לאמונה בלב, כך אמר הר"ק מלעכוויטש זצ"ל, ויכול להיות דלכן מצה היא מאכל אמונה, שהרי יש הלכה של לחם עוני ודרשינן בגמ' פסחים ל"ו ע"מ א' לחם שעונים עליו דברים הרבה, א"כ ע"י שידבר הרבה זה ישפיע שיביא אמונה.

מי שאוכל מצה באסרו חג לשם מצוה האם עובר משום בל תוסיף?

הנה איתא בגמ' ראש השנה כ"ח ע"מ ב' שהישן בסוכה ביום השמיני עובר על איסור דאורייתא של בל תוסיף.

יש לחקור האם גם במצה מי שאוכל באסרו חג מצות עובר על איסור דאורייתא של בל תוסיף או דילמא במצה ליכא איסור לאכול באסרו חג.

הנה בתוספות הרי"ד על הירושלמי מסכת פאה פרק א' כתב דהתורה נתנה רשות לאכול כל שבעת הימים מצה לשם מצוה ובלא הרשות היה אסור לאכול מצה לשם מצוה רק לתיאבון משום בל תוסיף אך התורה נתנה רשות לישראל לאכול מצה כל שבעת הימים לשם מצוה, משמע מדבריו דלאחר שבעת הימים של פסח אם אוכל לשם מצת מצוה יש לו איסור דאורייתא של בל תוסיף.

וכן בספר מעשה רב מובא שהגר"א ז"ל לא אכל מצה באסרו חג, ומסתמא שחשש נמי לאיסור בל תוסיף.

אבל בספר עיקרי הד"ט אורי"ח סימן י"ח ס"ק ס"ב חקר אם יש לאסור אכילת מצה באסרו חג של פסח משום דנראה כמוסיף, כדן סוכה ביום ח' לבני א"י ויום ט' בחו"ל.

וכותב לחלק בין סוכה למצה: דאילו בימי חוה"מ סוכות אי אכיל כשיעור חייב בסוכה, ומצוה קעביד באכילה שם, משו"ה מחזי כמוסיף ביום ח' וכדדייק לישניה דמרחן שם שכתוב שלא יהיה נראה כמוסיף, משא"כ הכא דאכילת מצה בפסח חוץ מליל א' לאו חובה היא, פשיטא דיהא ויאה, ומשום הכי לא שייך לומר דנראה כמוסיף אי אכיל ניהלה ביום אסרו חג.

וכן כתב בשדי חמד מערכת כ' סוף כלל מ"א שהביא בשם הרה"ג יצחק דיסקינד שכתב אליו, שנראה דה"ט דליכא בל תוסיף באוכל מצה בשמיני של פסח, משום שהמצה בכל שבעה אינה מצוה אלא רשות.

יש להקשות: לפי מה שכתב הגר"א שיש מצוה באכילת מצה כל שבעה, למה לא יהיה אסור באכילת מצה בשמיני של פסח משום בל תוסיף, כד מקשה בשו"ת יביע אומר חלק ט' אורח חיים סימן ק"א.

ומתיר: ע"פ מה שכתב המאירי ר"ה כ"ח ב' שהאוכל מצה בפסח כדינו והוסיף ואכל מצה ביום שמיני, אין זה נקרא מוסיף על המצוה, שהרי דרכו של אדם לאכול מצה אף בשאר ימות השנה, וכן בכל המצות, אם קיימן אחר זמנן כגון ישיבת סוכה בשמיני, אין זה נקרא מוסיף, שכל שהוא מצוה בזמנו, אם הוסיף להמשיך זמן המצוה דרך מקרה, אין זה נקרא מוסיף, ומיהו אם נתכוון לעשות דבר זה דרך קיום מצוה, עובר בבל תוסיף, וזהו שאמרו לעבור שלא בזמנו צריך כוונה וכו', לפ"ז פשוט שמותר לאכול מצה בשמיני של פסח, ואין בזה איסור משום בל תוסיף אפילו מדברנן אם אינו מתכוין לאכול לשם מצוה.

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידנו ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א מנהטן

שאלות בעניני הפסח

א החילוק בין כלי חמץ המונחים גבוה ללימוד לאור נר גבוה בשבת. כ' ה"י אורח חיים סימן תנא סק"א, לגבי כלי חמץ, וטוב לסגור בחדר וכו'. מכאן קורא מו"ח ז"ל תגר על אותן שמעמידין בפסח כלי בדיל של חמץ למעלה מקום שאין יד אדם מגעת דצריך דוקא לסגורו בחדר אבל הגובה לא מועיל כדאשכחן גבי נר בשבת אפי' גבוה י' קומות לא פלוג רבנן וכו', וצ"ע הדמיון דבשלמא לאור הנר סו"ס הוא משתמש בנר אפילו שמונה במקום גבוה ולכן יש לומר דאפילו כשזה גבוה אסור, משא"כ בכלי חמץ המונחים גבוה הרי אינו משתמש בהם וצ"ע.

ב עבר בב"י וגנב לו גוי את החמץ. מה הדין במי שלא בטל את חמצו דלכאורה עובר בב"י ובב"י, ואז גוי גנב ממנו את החמץ שלא ברשותו, האם ביטל ממנו את החמץ או שמכיון ששני דברים אינו ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאילו ברשותו תו לא יפקע מאיסור זה, וזה איסוה"נ שלא שייך לגוי לזכות בו, וצ"ע.

ג חינוך לקטן ממש באכילת מצה. כתב הרמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ו' הלכה י', הכל חייבין באכילת מצה אפילו נשים ועבדים, קטן שיכול לאכול פת מחנכין אותו במצות ומאכילין אותו כזית מצה, חולה או זקן שאינו יכול לאכול שורין לו רקיק במים ומאכילין אותו והוא שלא נימוח, עכ"ל. יש לעיין לפי"ז קטן בן שנה או שנתיים שאוכל כזית לחם בכא"פ, האם אביו צריך להכין לו מצה רכה בשביל שיוכל לאכול כזית, כדי להקפיד על חינוך ויוכל לעשות זאת ע"י שירה לו את המצה במים, וכך יצטרך לעשות אפי' מי שנוהג לא לאכול שרויה, שהרי מחוייב הוא מדין חינוך להאכילו מצה [וכן כשא"י בענין אחר], ובאמת צ"ע דלא שמענו מי שיחמיר בזה, אבל כך צ"ל.

ד קנה חמץ בשוגג וזרק לאשפה ולא שרף מה דינו? אשה הלכה למכולת וקנתה שם דנונה גרנולה, לאחר הקנייה התחילה להסס בדקה ומצאה כי קנתה חמץ גמור, מרוב בהלה זרקה את זה כנשוכת נחש תכף ומיד לפח בחוץ, כעת הגיע הבעל ושאל האם צריכה ללכת לנבור בפחים, לחפש להוציא ולשרוף ולבער, כי בכל רגע עוברת בבל יראה ובל ימצא, או דילמא אין החיוב עליה מאחר שזרקה את החמץ לפח ברה"ר ואינו עוד ברשותה?

ה שכח רצה ושתה האם יחזור וישתה כוס ג'. מה הדין מי שבליל הסדר שחל בשבת שכח רצה בברהמ"ז, ונוכר לאחר ששתה כוס שלישה, שהדין שצריך לחזור ולברך, האם יש לו לברך שוב על הכוס, דמכיון שלא יצא בברהמ"ז חסר לו כו' שלישית, או שנאמר דנראה כמוסיף על הכוסות.

ו אם צריך לחם עוני ומצה שמורה כל שבעה לשיטת הגר"א שבכל כזית מצה בפסח מקיים מצוה. הנה יל"ע לדעת הגר"א, אם כל שבעת הימים המצוה היא לאכול לחם עוני, או שמא י"ל דגם במצה עשירה איכא מצוה דבאמת מצה עשירה שם המצה עלה, דכל המנחות באות מצה והיו נילשות בשמן, הרי דמצה עשירה היא מצה ורק גבי פסח בעינן לחם עוני, ומעתה אפשר דזה נאמר רק בחיובא דלילה הראשון. - וכיו"ב יש לדון לדעת רבינו הגר"א אי בעינן מצה שמורה כל ימי הפסח. והנה במעשה רב ס"י קפו כתב, וז"ל: המצות של כל ימי הפסח יהיו מחיטים משומרות משעת קצירה והחמיר מאוד בדבר, מחמת שבמדינתנו מצויין מאוד מי גשמים בימי הקציר והתבואה על פני השדה ועוד כמה חששות דהוי כמו איתחזק ריעותא, ובספר דמשק אליעזר ס"י תנ"ד הביא הדברים, וכתב להפליא שהרי זה גמי ערוכה בפסחים מ,א דאכולים בציקות של נכרים, והאר"ך עוד בזה.

ז להריח פת חמץ בפסח. כתב הביאור הלכה סימן תמג סעיף א, עמש"כ בשו"ע שם אפי' חמצו של נכרי אסור ליהנות ממנו - כתבו האחרונים בסי' תמ"ח דלפ"ז אסור להריח גם פת חמה של עכו"ם, וצ"ע אם כן על מה נהגו להקל בזמננו ללכת לכותל המערבי דרך השוק של הערבים ומצוי שם מאוד ריח של פת חמה של חמץ מכל המאפיות שם, הא לכאורה אולי צריך להאר"ך דרך וללכת דרך ארוכה והעיקר שלא להריח פת חמץ, ולא ראינו מי שמחמיר בזה.

ח תשעה מי יודע? בפיטו אחד מי יודע: תשעה מי יודע! תשעה ירחי לידה. וצ"ב, מה נכנס כאן באמצע תשעה ירחי לידה כאשר שאר הדברים הנמניים כאן הם ענינים מיסודות היהדות כמו שני לוחות הברית וחמשה חומשי תורה, אבל מה המעלה בטי ירחי לידה וצ"ב.

ט חידה. הנה קי"ל שבמרור אין מסבין, צ"ע האם יהיה שיטות שיסברו שהמיסב במרור הרי זה משובח, הייתכן?

י חידה. מי ירד למצרים חוץ מבני ישראל [באותה תקופה שבאו לשם יעקב ובניו], אבל הוא ירד במטרה ללחום עם בני"י.

כללי השתתפות

- כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 1000 ₪.
- כל תשובה נכונה על כל שאלה, יהיה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכוויו בהגרלה.
- כל חודש, בראש חודש תערוך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה יבדוק תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
- ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
- שימו לב חשוב מאוד:** קבלת התשובות יהיה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 077-5558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לבורים ופרטים נוספים בטלפון 053-3154010 בשעות הערב בין 8:00 ל-9:00 בבוקר]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. -ש עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כי כך זה ייכנס בעה"י לספר שיצא לאור בעתיד בל"י. שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון.

**תשובות ניתן לשלוח עד ר"ח אייר
רזיזין משיבין עד י"ג ניסן וזוכים בכפליים**

מי שלא היה לו יין ועשה את הסדר והגיע לו יין

האם חייב להתחיל עוד הפעם את הסדר?

קימ"ל אור"ח סימן תע"ב ס"ק ח' צריך לשתות ארבע כוסות על הסדר, ואם שתאן זה אחר זה שלא כסדר לא יצא.

יש לחקור מי שלא היה לו יין לארבע כוסות והתחיל לעשות את הסדר ואח"כ בא לידו ד' כוסות האם חייב להתחיל את הסדר מחדש או דילמא אינו צריך.

הנה בהליכות שלמה פסח פרק ט' ס"ק י"ז כתב מי שלא היה לו יין וקיים שאר מצות הלילה כדין ואחר כך נזדמן לו יין, מסתבר שיברך בורא פרי הגפן וישתה ארבע כוסות בזה אחר זה, ואינו צריך לומר את ההגדה עוד הפעם ולא לאכול מצה.

וטעם הדבר: דאף דקימ"ל דאם שתאן בזה אחר זה לא יצא ידי חובתו, היינו כשעדיין מוטל עליו לקיים כל מצוות הלילה הגדה ומצה והלל, ואז חובת חכמים היא לשתותן על הסדר דווקא, אבל בנידון דידן שכבר קיים כל המצוות לכאורה מקיים המצוה בשתיה זו, וכיון דלא מסתבר שיתחייב לומר ההגדה שנית לכן נראה דישתה אותן בזה אחר זה, ופשוט שיברך בכהאי גוונא רק פעם אחת בורא פרי הגפן, ע"ש בדבר הלכה.

מעדני אשר יש להביא קצת ראייה לזה: מהא דאיתא בספר האורה חלק א' פ"ט מובא בויגד משה ע"מ קצ"ט אם אין לו יין בשתי הלילות ואחר כך נזדמן לו יין, אין לו תשלומין לעולם לאחר שעברו ליל חמשה עשר וליל ששה עשר אין לו תקנה, משמע קצת שבאותו לילה עדיין יש לו תקנה לשתות בזה אחר זה.

מי שנתאחר מלעשות את הסדר עד אחר חצות

האם אסור לו לאכול מצה עם ברכה?

יש לחקור מי שנתאחר מלעשות את הסדר עד אחר חצות כגון שנרדם או נאנס האם אסור לו לאכול מצה עם ברכה דשמא אין כבר את המצוה או דילמא יכול לברך עם ברכה.

הנה בפרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן תע"ג כתב וז"ל ודע אם לא אמר הגדה עד לאחר חצות יאמר אח"כ הגדה ויאכל מצה בלא ברכה אכילת מצה.

אבל בשו"ת משכנות יעקב סימן קל"ט הובא להלכה בשדי חמד מערכת חו"מ סי' י"ד אות י"א ובאור"ח שם פסק שהעיקר כדעת הרמב"ם וסעייתו דמצוות אכילת מצה וסיפור יצ"מ כל הלילה וכלשון ההגדה בהנך חכמים שהסיבו בבני ברק וסיפרו ביצ"מ כל הלילה ובניניהם היו גם ר"ע וגם ראבי"ע.

וכן העלה באור שמח פ"ו מהלכות חמץ ומצה ה"א שצריך לברך על אכילת מצה אף לאחר חצות, וכן בהגש"פ חזו"ע מצה אות י"א מסיק מכמה פוסקים דיכול לברך אף לאחר חצות.

אבל בבאור הלכה סימן תע"ז כתב דאף שבדאי חייב לאכול מצה אף כשאחר עד לאחר חצות, דשמא הלכה שמן התורה זמנו כל הלילה, עכ"פ לא יברך אז על אכילת מצה דספק ברכות להקל. **וכן פסק בהליכות שלמה** פסח פרק ט' ס"ק ט"ו דמי שנתאחר מלערוך הסדר עד אחר חצות יברך בורא פרי הגפן על כוס ראשון ושלישי בלבד.

מדוע בליל הסדר רואים שאף אלו שאין להם חשק וסבלנות

לשמוע דרשות יש להם סבלנות?

יש להקשות: מדוע בליל הסדר רואים שאף אלו שאין להם חשק וסבלנות לשמוע דרשות יש להם חשק.

הנה בריטב"א הגדה של פסח **על הפיסקא "רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת"** כתב פירשו בגמ' ירושלמי פ"י ה"ד מה הטורח שאתם מטריחים עלינו בכל שנה בזה לעכב את סעודתינו ולערבב שמחת החג, כי רשע כגובה אפו בל ידרוש תהלים י', **חזינו שעיקר מה שרשע אינו סובל זה הדרשות, אבל עצם המצוה אינו מפריע לו, לכן בליל הסדר שכל יהודי מתרומם ומתעלה לצאת מגדר רשע לכן יש לו כח וסבלנות לשמוע.**

וכן בדרשות חתם סופר חלק ב' ע"מ ר"ח כתב הרשע הזה אין יכול לסבול סבל ההמתנה לכן שואל לזה האריכות מה העבודה הזאת לכם כל כך להאריך וכבר הגיע זמן האכילה, לכן משיבים לו בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים בזכות צפיתי לישועה ולא מהרתי הקץ כבני אפרים, אילו הרשע זה היה שם לא היה נגאל, אלא היה יוצא לנפשו כבני אפרים.

מדוע בפסח רואים אנשים שבאמצע השנה לא מתאים להם

להתעסק בצרכי הבית ובפסח כן?

יש להקשות: מדוע בפסח רואים אנשים שבאמצע השנה לא מתאים להם להתעסק בעצמם בצרכי הבית, ובפסח כן מתאים להם להתעסק בעצמם בצרכי הבית.

הנה בכתב סופר בפרשת בא על הפסוק מה העבודה הזאת לכם כתב וז"ל כי הבן שואל למה האבות בעצמם מטריחים בעבודה כזו לשחוט ולהוציא הפרש ולצלוח, זה אין ראוי להם אלא לעבדים ולמה הם עסוקים בו, והיינו מה העבודה הזאת לכם, בודאי האכילה אי אפשר בענין אחר, אבל העבודה הזאת שיש בו למה הוא לכם, ועל זה משיבים זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל וכיו' לכן אנו עושים בעצמינו הגם שאפשר בשליח, להיות כי כן עשה ה' עמנו הוא בעצמו פסח על בתי בני ישראל, הגם שהיה אפשר ע"י אחר ולא עשה אלא בכבודו ובעצמו, כן אנחנו עושים כל עשיתו של פסח בעצמינו, על דרך אני לדודי ודודי לי.

ובזה מתרץ מדוע רק על קרבן פסח שואל הרשע מה העבודה ולא על מצה ומרור: דהנה בן רשע זה הוא רשע מכבר, ולמה שואל מה העבודה הזאת בעשיית הפסח ולמה לא שאל גם כן על מצה ומרור, ומתרץ, כי הגם שהוא עוזב כל המצוות בכל השנה, מ"מ לא איכפת ליה אם אביו מקיים המצוות, אבל כשרואה בעשיית הפסח שהאב בעצמו קונה לו פסח וצולחו ומכינו ככל הראוי, וזהו עבודת עבד שעושה לרבו, זה פוגע בכבודו, ולא יכול להתאפק "מה העבודה הזאת" היינו עבודה שעושה עבד לרבו, אם אתה חפצים לעשות יעשהו העבד ולא אתם בעצמכם.

ברכת חג פסח כשר ושמה

לרבני המערכת המזכים את הרבים לתורמים הנכבדים המזכים את הרבים למפיצים הנכבדים המזכים את הרבים לבעלי דפוס הדר המזכים את הרבים לרכז המערכת המזכה את הרבים ולרבבות הקוראים ולכל עם ישראל

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד הרב **יוסף עמרם מושקוביץ** שליט"א מנכ"ל מפעל הלבשה חסידי בעלזא ירושלים לזיכוי רבבות לרגל חג הפסח יאה רעוא שבזכות זיכוי רבבות ברחבי תבל יזכה לברכת התורה **"אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד"**

גליון זה נודב ע"י ידידינו

בעלי צ'יינג' גני גאולה

לזיכוי רבבות לרגל חג הפסח

יאה רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

מדוע לא אמרו ישראל שירה מיד בשעת יציאת מצרים

רוק בשעת קריאת ים סוף?

בשירת הים "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת".

יש להקשות: מדוע כשיצאו ישראל ממצרים ביום ראשון של פסח וניצולו משעבוד הגדול לא אמרו שירה והמתינו שבעת ימים עד קריעת ים סוף, כך הקשה החיד"א בספרו חומת אגן פרשת בשלח הרב הגדול מהר"ם בן חביי ז"ל בדרשותיו כ"י, וכן בישמח משה פרשת בשלח, וכן בתורת משה לחתם סופר מהדורא תנינא פרשת בשלח, וכן בספר צרור המור, ובהעמק דבר מביא שקושיא זו היא קושיא של גמ' מפורשת ביושעלי פרק י' הלכה ו'.

איכא כמה תרוצים:

א. כשיצאו ממצרים אמרו הגוים דכל המכות אשר הוכו והוצאת ישראל ממצרים לא הרעיש הקדוש ברוך הוא את עולמו בעבור ישראל, אך הכל היה לפי שפירעה הטיח דברים ואמר מי ה' וכיוצא, והכל השייט עשה לכבודו ולא בשביל ישראל אבל בקריאת ים סוף שנודע ע"פ מדתם כל הבר הילוד וכו' נודע ה' משפט עשה שהכל הוא בשביל ישראל ולא לכבודו יתברך, ולכן אז אמרו שירה כי עתה נודע שהוא בשביל ישראל וזה שאמר אז ישיר משה ולא קודם לכן כי עד עתה אומות העולם אמרו שאינו לאהבת ישראל רק בעבור כבודו אבל עתה אז ישיר, כך תירץ החיד"א בספרו חומת אגן בשם מהר"ם חביי.

ב. לא היו יכולין לומר שירה לפי שלא היה להם שמחה שלימה כי היו יראים עוד מהם, אבל עכשיו שראו אותם פגרים מתים כבר אבדו היראה, ושמחו בה' ובישועתו ואמרו שירה, וזהו אז ישיר משה ולא קודם לכן, ומה היא הישועה, וירא ישראל את מצרים מת, שפלטן הים על שפתו אמרו שירה, כך תירץ בצרור המור בפרשת בשלח.

ג. דאף דעיקר הישועה היא לישראל כשיצאו ממצרים, מ"מ לא אמרו אז שירה כי לא היה להם בזכות עצמן של ישראל כי אם בזכות אבות, אבל קריאת ים סוף היה בזכות האמונה כמו שכתב במדרש והיה בזכותם לכן אמרו שירה, כך תירץ בתורת משה לחת"ס מהדורא תנינא פרשת בשלח.

ד. משום דאין אומרים שירה על נס שבחוץ לארץ, לכן לא אמרו ישראל שירה ביציאת מצרים, אבל על הים כן אמרו לפי שהיו על המים מקום טהרה כארץ ישראל, לכן אמרו שירה, כך תירץ בבית שלום בפרשתו והארץ בדברים נפלאים להסביר ענין זה, ומובא בישמח משה בפרשת בשלח.

ה. אז כאשר הגיעו לגמר הצלה אז הודו לה', ולא בתחלת בואם אל הים, שאין מברכין על הצלה עד סוף, וכן איתא בגמ' ירושלמי פסחים פ"י ה"ו בפרוע פרעות וכו' כשהקב"ה עושה להם נסים תהו אומרים שירה, התיבון הרי גאולת מצרים פירושו ולא אמרו שירה עד קריעת ים סוף, שניא היא שהיא תחלת גאולה, פירוש ואין אומרים שירה עד גמר והיינו דכתיב אז, כך תירץ הנציב העמק דבר, בענין הקושיא איך אמרו ישראל שירה על הים, הרי הקב"ה אינו רוצה לשמוע שירה כשמעשה ידיו טובעין בים, עיין בגליון מעדני אשר חג הפסח שעש"ז כמה תרוצים נפלאים בענין זה.

מדוע לפני תפילת שמונה עשרה מזכירים

שבני ישראל אמרו בשירת הים את הפסוק מי כמוך באלים ה'?

לפני שמתפללים שמונה עשרה מזכירים עוד הפעם את שירת הים שאומרים משה ובני ישראל לך ענו שירה בשמחה רבה ואמרו כולם מי כמוך באלים ה'.

יש להקשות: מדוע מזכירים דווקא פסוק הנ"ל, וכי פסוק זה לבד אמרו בני ישראל בשירת הים, כך מקשה החתם סופר בדרשות לפסח ע"מ רס"ט.

ומתיר תירוץ נפלא שזה יסוד חיזוק גדול באמונה שזה כל המטרה של החו כמו שכתב באריכות ברמב"ן סוף פרשת בא, ובחינוך: דהנה ביציאת מצרים אחרי שהיו עם ישראל מאתיים ועשר שנים במצרים רדפו מצרים אחרי בני ישראל, וצריך להבין וכי הצער והשעבוד שהיה להם ישראל במצרים מאתיים ועשר שנים לא היה די הותר, ומדוע עשה הקב"ה שירדפו אחריהם אחרי שכבר יצאו, ומתיר דטבע האדם כיש על צרה מתחזק באמונה שידוע שהכל מאתו יתברך אבל כמה שיותר זמן שממשיך הצרה האמונה נהיה יותר קשה, לכן עשה הקב"ה שיהיו במצרים מאתיים ועשר שנים דזה זמן שכל אדם מתייאש כבר מאמונה להראות שאפילו אחרי צרה שנמשך רח"ל הרבה זמן לבסוף מגיע הישועה מה היה הסוף שיצאו ממצרים ללמוד מזה שאפילו מצרה שאורכת הרבה זמן אל לנו להתייאש, ולכן עשה הקב"ה שגם ירדפו אותם אחרי שכבר יצאו, דנתאר לעצמנו אדם שיושב בכלל מאתיים ועשר שנים ויום למחרת מקבל אישור שחרור מהכלא ובאמצע הליכתו ליציאה מהכלא אומרים לו תחזור רגע, בודאי שהיה מתייאש, לכן עשה הקב"ה שירדפו אחריהם ויתיאשו להראות שאפילו הכי נושעו ויצאו לחירות.

לפי הנ"ל אתי שפיר מדוע תיקנו דווקא פסוק זה לפני שמתפללים: דהנה איתא בגמ' גיטין נ"ו עמוד ב' דבי רבי ישמעאל תנא מי כמוכה באלים ה' מי כמוכה באלמים, שהקב"ה עושה עצמו כאילם שממשיך הצרה הרבה זמן ואפילו הכי מגיע בסוף הישועה לכן אל לו לאדם להתייאש ולפני שמתפלל מזכירים להראות שיהודי לא מתייאש משום צרה אף שאורכת זמן כי מיציאת מצרים אנו למדים שלבסוף מגיע הישועה אפילו אם הצרה ארכה הרבה זמן וכבר התייאשו מהישועה, ולכן אומרים גם את הפסוק ה' ימלך, דהוא שירה בלשון עתיד, והפייטן בפייט אי פתרוס מפרש שלכך נאמר שירה בלשון נקיבה לרמוז שיבואו צרות אח"כ כמו נקיבה שיוולדת, אבל שירה שיר האחרון כזכר לא יולדים שיהיה גאולה שלימה לכך נאמר לשון זכר שירו לה' שיר חדש.

מדוע לא קרע הקב"ה את הים רק אחרי שנכנסו למים עד צווארם?

איתא בגמ' סוטה ל"ז א' נחשון בן עמינדב קפץ לתוך הים ובה עד צווארו בים, ואמר הושיעה ה' כי באו מים עד נפש תהלים ס"ט ב' ואז נבקע הים, עייש שיטה אחרת איך היה הסיפור.

יש להקשות: כיון שהקב"ה חפץ לקרוע הים לפנייה למה המתין יתברך עד אשר יבואו מים עד נפש, כך מקשה באלשיך הקדוש פרשת בשלח, וכן פרשת שמני ט' ה' ו' בד"ה ויקחו את אשר ציוה משה, וכן בבאר מים חיים פרשת שלח, וכן בבני יששכר מאמרי כסליו טבת מאמר ד' אות ס"א.

איכא כמה תרוצים:

א. הקב"ה רצה לנסות אותם אם הם חזקים באמונה אפילו במצבים שנראה שעל פי טבע אין סיכוי לכן לא קרע להם הים רק אחרי שהראו כמה שהם חזקים באמונה, כך תירץ באלשיך הקדוש בפרשת בשלח, וכן בשמיני.

ובקדושת לוי פרשת בשלח כתב דמה שקפץ נחשון לתוך המים ובה עד צווארו אפשר להסביר בשתי אופנים או שכוונתו היה כיון שציוה השם יתברך לבני ישראל ויסעו לתוך הים שמות י"ד ט"ו מסר נפשו על קדוש ה' שגם אם יטבע בים מוכרח לקיים את מצות ה' יתברך שמו ברוך הוא, או מחמת שבטח בחסדי השם יתברך ובנפלאותיו שיעשה עמנו נס ולא היה ספק כלל אצלו, והנה האופן השני הוא אמת, שקפץ לתוך הים על שבטח בהשם יתברך שיעשה עמנו ניסים ונפלאות ולטובה אותות, ובשעה שקפץ נחשון בן עמינדב לתוך הים בטח שיעשה האל נפלאות ושיאמרו ישראל שירה על הנס, וכמו שכתב רש"י ז"ל על פסוק ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה ותצאן וז"ל מובטחות היו צדקניות שבדור שהקדוש ברוך הוא עושה להם ניסים והוציאו תופים ממצרים, עייש דברים נפלאים.

ב. הקב"ה ברא את העולם שיתנהג על פי הטבע, אבל כשישראל עובדין לה' יתברך למעלה מטבע גופם וכוחם במסירת נפשם באמת לה' אחד ללמוד וללמד ולעשות מצוות ומעשים טובים ביותר מכוחי גופו לנדד שינה מעיניו בעת שרצונו בשינה ולשבר עצמותיו על התורה והעבודה בכל כוחו כההוא מעשה דרבא שבת פ"ח א' שהיה נובע דמו מאצבעו על ידי דחקות האצבע תחת רגליו והוא היה לומד התורה ולא היה יודע כלל עבור טרדת לימודו ולא יעצרו גשם ושלג וקור וחום מלעשות מצוות ה' ועבודתו אז ממילא כביכול הקדוש ברוך הוא משדד ומשבר כל טבע העולם ומזלות השמים והכוכבים נגדם, ואך אם אין עבודתם כי אם בטבע העולם, אז גם נסי האל ברוך הוא מוכרחים להתלבש בטבע העולם ולא ישובר הטבע עבורם כי במדה שהאדם מודד מודדן לו ופועל אדם ישלם לו, על כן לא נקרע הים לפני בני ישראל לפני שנכנסו וקפצו למים, שלשנות טבע שהקב"ה קבע קשה, אבל כאשר קפץ שבטו של בנימין וירד תחילה לים או נחשון בן עמינדב ואז מסרו ישראל נפשם לה' לעבדו יתברך למעלה מטבע גופם, אז בדרך שאדם מודד מודדן לו ומתנהגים איתו גם שלא על פי דרך הטבע ואז ממילא נקרע הים לפנייה, ועל כן אמר הקדוש ברוך הוא למשה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו כי אין דבר זה שייך אלי שאין המניעה ממני ואין תרופה כזה כי אם דבר אל בני ישראל ויסעו לתוך הים וזהו וקפצו נפשם לה' ואתה הרם את מטך ונטה את ידך וגו' ובקעהו וגו' כי דבר זה בידם הוא ולא בידך, כך תירץ בבאר מים חיים פרשת שלח, עייש דברים נפלאים.

ג. מהראוי להתבונן למה עשה כזאת הוא ית"ש אשר צוה שישעו מקודם לתוך גלי הים ואחר כך יבקע הים לפנייהם, הלא לפי אומדן דעת עיני בשר שיבקע הים קודם שישעו שלא יתבהלו בנסעם לתוך הים ויהמו גליו, אלא דהנה ידוע מאמר רז"ל את אשר נתהווה אז קטרוג גדול מאד מהמקטריגים באמרם מה נשתנו אלו מאלו הללו וכו' והללו וכו' זוה"ק ח"ב ק"ע ע"ב והנה מלך במשפט יעמיד ארץ ואין מקום להצלה ח"ו, מה עשה הפועל ישועות, אמר למשה במצוה דבר אל בני ישראל ויסעו, הנה הוא מצוה בחוקה מבלי טעם דלמה להם ליסע לתוך גלי הים, אבל הוא שיקיימו ישראל מצות בחוקה הנה באיתערותא דלתתא יקיים הש"י גם כן חוקה וישועים בנפלאותיו מבלי טעם, וראויים הם להוושע בחוקה כיון שגם הם מקיימים מצות בחוקה, כך תירץ בני יששכר מאמרי חודש כסלו - טבת מאמר ד' הלל והודאה.

מה העצה להיות בשמחה ולא יהא דאגות?

כתוב בפרשת בשלח "ויאמינו בה' ובמשה עבדו אז ישיר".

אומר השפת אמת פרשת בשלח דרך אמונה מגיע אדם לשמחה שישיר שירה להקב"ה, ז"ש ויאמינו בה' אז ישיר פירוש ה' היה הוה ויהיה, זה עיקר האמונה שהקב"ה מהוה הטבע ואפס זולתו, ובאמת מי שיש לו אמונה שלימה הוא מלא שמחה תמיד בהיותו יודע כי הכל מאתו ית"ש בלבד.